

Tereza Orlitová
509891

Další úterní večer s Audio café, byl věnovaný dokumentu *Probuzení v Mostě*. Jeho autorkou je Sabina Vrbková, která se společně s manželem a dětmi vydala do jedné z nejproblémovějších lokalit u nás – Mostu. Společně se Sabinou jsme si její dokument poslechli a ptali se na otázky, které nás v průběhu poslechu zaujaly. Přepis diskuse si můžete přečíst níže.

S kým jste Most navštívila a jak dlouho jste se tam zdržela?

Most jsem navštívila jednou s vlastní rodinou. Třeba manžel se tam bál jít, ale já ne, protože já jsem reportér. Myslím, že jsme tam mohli být tak čtyři hodiny. Dýl by to manžel nevydržel.

V jakém ročním období jste Most navštívili?

V Mostě jsme byli v létě. Bylo dobré, že spousta lidí bylo venku. Dobře se mi točilo.

S jakými pocity jste šla na tu druhou romskou stranu?

V první řadě jsem byla zvědavá, co natočím. Šla jsem tam s otevřeností. Já, když točím, tak je má osobnost rozdělena na člověka a reportéra. Já jako člověk můžu mít strach, ale jako reportér ne. Reportérská strana chce vše natočit. Lidské emoce nevnímá. Takže třeba strach jsem úplně neměla.

Natočila jste ve vyloučené oblasti i někoho z dospělých?

Dospělí si mysleli, že točím něco do televize. Dívali se na mě nedůvěřivě. Možná měli pocit, že je tam šmíruju nebo pozoruju. Takže ten prostor byl přenechán dětem, které mě vnímaly jako atrakci. Měla jsem k nim předsudek, že mi budou chtít ukrást mikrofon. Neměla jsem strach o sebe, ale o můj mikrofon.

Bylo těžké s dětmi navázat kontakt?

Ne, vlastně vůbec. Ty děti mě tak přirozeně obklopily. Letěly za mnou, jako vosy na cukr. Viděly mikrofon a hned se seběhly.

V Mostě žijí i příslušníci jiných ras. Konkrétně mám na mysli romskou komunitu. Vyskytují se v dokumentu jejich poznatky a názory na život v Mostě?

Mluvila jsem i s Romy, ale ty jsem do finální verze dokumentu nevybrala. Je pravdou, že možná mezi těmi dětmi byli nějakí Romové, ale to už úplně nevím. Jsem si ale jistá, že skupinka dětí, se kterými jsem se bavila, byla míchaná. Alespoň co se týče barvy pleti.

Já bych se chtěl zeptat, jestli došlo k nějakému konfliktu mezi vámi a místními. Myslím tím dobu, kdy jste na mostevském sídlišti aktivně natáčela...

Tak jak jsem přišla, tak jsem i odešla. Nedošlo k nějakému fyzickému útoku na mou osobu.

Kdo si na život v Mostě stěžoval nejvíce?

V té vyloučené oblasti nejvíce nadávali Romové na Romy. Byla tam ale například i jedna holka, která mi říkala, že se do města přistěhovala za rodinou a vadilo jí soužití s lidmi, kteří se nedokázali přizpůsobit potřebám většiny. Patřila mezi tu část obyvatel, která si připadala, že je jiná, a že tam musí s těmi Romy žít.

Tereza Orlitová
509891

Jaký byl námět vašeho dokumentu?

Chtěla jsem zpracovat téma idejí. S manželem, který je historik jsme přišli na Most, kde se ideologie prolíná s architekturou. Povídaní na konci dokumentu je ústřední myšlenka a to předtím, je příprava.

Proč zrovna ideje?

Připadá mi, že se téma ideologií stává znovu aktuální. Společnost se polarizuje, vznikají tendence prosazovat nějakou ideologii. V tom smyslu, že se vybuduje lepší společnost, bez ohledu na oběti. Ideje, které jsou důležitější než konkrétní člověk. Já jsem hledala nějaký konkrétní příklad z minulosti, na kterém bych to mohla ukázat a našla jsem Most.

Máte nějakou předchozí přípravu k tvorbě zvukových dokumentů v rámci vzdělání?

Já jsem žádnou školu zaměřenou na zvuk nebo natáčení dokumentů neabsolvovala. Učím se sama nebo mě učí mí kolegové, se kterými diskutuju.

Jakou školu jste vystudovala?

Já jsem absolventkou filozofie a sociologie na Masarykově univerzitě. Vždycky mě zajímaly sociologické a filozofické myšlenky a teorie.

Měla jste v průběhu natáčení nějaký závažnější problém?

To ne. Spíš jsem měla problém při míchání, jak jsem tam dávala jednotlivé řeči, začala jsem ztrácet dynamiku a musela jsem dokument upravovat. Snažila jsem se o kontrast mezi idejemi a bezútešnou realitou. Vytvořit prostředí, které by posluchač hned nasál.

Kolik hodin hrubého materiálu jste natočila?

Asi čtyři hodiny.

Hrubého materiálu čtyři hodiny není moc. V poměru se střížnou...

Když člověk točí, tak to jde nějak samo. Člověk sbírá, dokud nemá pocit teoretického nasycení. Potom začínají muka. Kompozice musí být racionální a musí to být promyšlené. Musí to uchopit nějak z nadhledu. Já jsem po návštěvě Mostu pocit teoretického nasycení měla, tak jsem se tam už nevracela.

Jste intuitivní autorka?

Myslím si, že ano. My jsme přijeli do Mostu a já jsem ptala lidí, kde co je. Oni nám potom poradili a řekli, kam máme jít. Já jsem tam vlastně pátrala. Řídila jsem se intuicí. Cítila jsem příležitost, tak jsem se zeptala. Věděla jsem, co chci točit. Z jednoho místa jsem došla k druhému. Měla jsem záměr.

Mohla byste popsat narativ, příběh? Jak jste postupovala?

Já jsem se rozhodla, že nebudu respektovat chronologie. Šla jsem po obsahu. Člověk totiž musí brát v úvahu dynamiku. Aby tam dlouho nebylo mluvení na jednom místě, nebo prostředí. Lidé jsou totiž na dynamiku zvyklí. Kvůli tomu jsem obětovala chronologii. Co se týče postupu, prvně jsem se snažila vytvořit kontrast mezi idejemi, aby se to dobře poslouchalo a potom směřovat k hlavní myšlence.

Tereza Orlitová
509891

Dítě, které dokument spojuje vybraným textem je váš syn?

To není můj syn. Tohle byl spolužák mojí dcery. Režijně jsem ho zpracovala, ale je pravda, že dříve chodil do dramatického kroužku.

Kdo je autorem vybraného textu a jak se jmenuje?

Jaroslav Hovorka – Oranžová noc pro děti.

Jak probíhala spolupráce s dramaturgem?

Ta spolupráce s dramaturgem probíhala na základě jednoho mailu. Kdy já jsem poslala to, co jsem natočila. Dramaturgem byl pan Kupšovský. Ten mi napsal, že si s mým materiálem neví rady a napsal mi, co všechno by tam mělo být jinak.

Mohla byste zmínit nějaké připomínky dramaturga?

Například to, že bych tam měla mít pozitivní závěr a více akce. Akci jsem nakonec našla, tu jsem dotáčet nemusela. Konkrétně to byla situace s dětmi. Tam vytvářím nějaké drama, napětí.

Jak by to tedy končilo, pokud byste tam mohla dát tu verzi, která ještě nebyla onámitkována dramaturgem?

To by tam nebyla ta paní, která říkala, že se jí tam žije dobře.

A jak by to teda skončilo?

No, že ty ideologie jsou nebezpečné. Že když někdo řekne, že postaví lepší svět, nemusí to dopadnout dobře.

Dá se říct, že je to druh autorského dokumentu, kde se světu snažíte něco sdělit a používáte pro to určitý příběh, toho města konkrétně...

To je zajímavý, protože jeden můj bývalý učitel z filozofické fakulty říkával, že by chtěl, aby se absolventi sociologie prezentovali veřejně. Já jsem dokument neprezentovala tak, jak to chtěl on. Jenom jsem si říkala, že bych mu možná udělala radost.

Měla jste nějakou zpětnou reakci od obyvatel Mostu?

Ne a pokud ano, tak o nich nevím.

Vyslechla jste si i nějaké negativní ohlasy?

Mně třeba hodně vyčítali kolegové rozhlasáci. Například to, že podle nich není možný, že by na nádraží nebyl bezbariérový vstup. Hledali to potom i na internetu a opravdu tam není. Dále také to, že některé mé výroky jsou na hranici dobrého vkusu a že ten, kdo tam má největší předsudky jsem já a manžel.

Tereza Orlitová
509891

Předsudky vůči čemu?

No třeba jak tam komentuju lidi, kteří v Mostě žijí. Taky to, že Most přirovnávám ke koncentráku, protože se tam ulice jmenují podle čísel. Myslím si, že se lidem nemusí pozdávat má práce s introspekci. S vnitřním prožitkem. Mé vnitřní prožitky jsou totiž součástí mého dokumentu. Často to na nich stojí. Mám problém s tím, že mi lidé vyčítají, že nejsem korektní.

Jaký byl motiv dokumentu?

První motivem dokumentu bylo téma. Příběh, kterým to odvyprávím. To, co tady za mě fungovalo. Představa, že je v České republice město, které bude rájem na zemi, a nakonec se z něj stane postrach bydlení. Potom se to střetlo s ideou, že je to tak i se společenstvím lidí. Nakonec to ale všechno dopadlo hůř než kdykoliv předtím. Za mě, tam tahle paralela byla a utkvělo to ve mně úplně nejvíc.

Nepřemýšlela jste o tom, že byste do dokumentu kromě manžela dala i dalšího teoretika? Třeba pro vás neznámého...

Měla jsem strach, že by se ztratila příběhovou dokumentu. Podle mě, by tam bylo příliš mnoho teoretizování. Já jsem dokument snažila spojovat akcí. Ve finále jsem totiž měla pocit, že teoretizování všechno najednou shodilo. Proto jsem ty myšlenky dala až ke konci a prezentovala jsem je spíše obrazově a emočně. Chtěla jsem to nést v téhle rovině, aby se do toho mohl člověk ponořit a nechat se dokumentem nést.